

РОЗДІЛ 6 – МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

УДК 378.147.115:811.112.2

ВПРОВАДЖЕННЯ ВІДЕОУРОКІВ У ПРОЦЕС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Бондаренко Н.Б., к.пед.н., доцент, Влезько О.С., студентка

Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна

bondnatbor@mail.ru, vlezko.olga@gmail.com

Стаття присвячена дослідженню проблеми процесу навчання іноземної мови шляхом впровадження відеоуроків. Систематизовані сучасні відеоуроки. Досліджено особливості практичного використання відеоуроків при організації процесу навчання німецької мови в школі.

Ключові слова: відеоурок, активізація, онлайн-режим.

ВНЕДРЕНИЕ ВИДЕОУРОКОВ В ПРОЦЕСС ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Бондаренко Н.Б., Влезько О.С.

Запорожский национальный университет, ул. Жуковского, 66, г. Запорожье, Украина

bondnatbor@mail.ru, vlezko.olga@gmail.com

Статья посвящена исследованию проблемы процесса обучения иностранному языку путём внедрения видеоуроков. Систематизированы современные видеоуроки. Исследованы особенности практического использования видеоуроков при организации процесса обучения немецкому языку в школе.

Ключевые слова: видеоурок, активизация, онлайн-режим.

THE USE OF VIDEO LESSONS IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING

Bondarenko N., Vlezko O.

Zaporizhzhya National University, Zhukovskogo str. 66, Zaporizhzhya, Ukraine

bondnatbor@mail.ru, vlezko.olga@gmail.com

The article is devoted to the problem of learning of a foreign language through the introduction of video tutorials. Modern video tutorials were systematized. The features of the practical usage of video tutorials in the organization process of learning of the German language at school are researched in the article. Using video lessons in the process of foreign language teaching gives a great opportunity to change the form of new material presentation from passive to active. Another advantage is the immediacy of video lesson image of reality, a special way of communicating, unobtrusive presentation of information, and vivid colors, availability of background music. The most effective conditions which are close to natural requirements are produced by connection with the events on the screen. The most effective use of video lessons is efficient in the process of grammatical material activation. Video lessons satisfy the conditions of modern foreign language lessons at school. Using of video lessons is an incentive for learning of foreign languages, this cue has a strong emotional impact on the students. With a video lessons all four types of communicative activities: listening, speaking, reading and writing, are striped up. The teacher has an important role, because it's important to use these video lessons so systematically and correctly. As for the effectiveness of teaching and explanation of given of new theme video course can be used as an auxiliary material in the classroom on step of explanation of the material.

Key words: video tutorial, activation, on-line mode.

У навчанні іноземної мови ставиться мета сформувати особистість, яка братиме активну участь у міжкультурній комунікації. Процес вивчення іноземної мови ускладнюється тим, що учні не перебувають у країні, мова якої вивчається.

Актуальність дослідження зумовлена постійною необхідністю вдосконалення різноманітних форм та методів викладання іноземної мови. Актуальність полягає в пошуку найбільш ефективних засобів навчання німецької мови. В умовах сучасної конкуренції використання новітніх технологій навчання та впровадження в навчальний процес сучасних технічних засобів вимагає нових підходів. Методом навчання називається упорядкований спосіб діяльності вчителя й учнів, спрямований на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань. Відеоурок – відносно новий метод викладання. На сучасному етапі розвитку методики немає узагальненого визначення поняття відеоурок. Проблемі роботи з відеофільмами та відеоуроками присвячено дослідження О.М. Соловової, О.І. Барменкової, Ю.І. Верисокіна, Є.А. Пасічника та ін.

Актуальність проблематики зумовила мету нашої роботи, а саме: дослідити та показати можливість практичного використання відеоуроків на уроках німецької мови в загальноосвітній школі.

Об'єктом нашого дослідження є урок іноземної мови та процес навчання ІМ, а **предметом** дослідження є впровадження відеоуроків як нетрадиційного методу навчання іноземної мови.

Основні завдання:

- 1) дослідити підходи щодо аналізу сучасного уроку іноземної мови;
- 2) визначити місце та роль відеоуроку в сучасному вивченні німецької мови;
- 3) дослідити особливість практичного використання відеоуроків при організації процесу навчання німецької мови у школі;
- 4) систематизувати сучасні відеоуроки.

Відеоурок – це високоефективна можливість подачі інформації, яка є більш доступною для сприйняття, легше і швидше засвоюється.

Викладання іноземної мови з використанням відеоуроків дає можливість перейти від пасивної подачі матеріалу до активного способу реалізації освітньої діяльності, у якому учень стає не тільки центральним об'єктом процесу, а й активним його учасником. У цьому випадку відеоурок не стає центром процесу навчання, він несе допоміжний, пізнавальний характер, а також є допоміжним засобом активізації уваги. Так активізується сам освітній процес за рахунок збільшення наочності пропонованого матеріалу, відбувається більш плідна інтерактивна взаємодія.

Основним підґрунтям для використання відеоуроку у викладанні німецької мови стали ідеї провідного вченого–методиста Є.А. Пасічника, який стверджує, що «наочність у навчанні може забезпечити успіх лише тоді, коли вона диктується логікою навчального процесу, коли наочні образи (образи-картини, що з'являються перед учнями на дисплеї комп'ютера) на уроках розумно поєднуються із словом вчителя» [1, с. 355].

Згідно з жанрово-тематичною спрямованістю відеоуроки можна розділити на 3 групи:

- а) розважальні відеоуроки (драматичні твори всіх видів, шоу, «музичне» відео, спортивно-розважальні програми тощо);
- б) програми, що базуються на фактичній інформації (документальне відео, теледискусії та ін.);
- в) «короткі програми» (короткий метр), тривалістю від 10 секунд до 10-15 хвилин (новини, прогноз погоди, результати спортивних змагань, рекламні оголошення та ін.) [2, с. 64].

Відеоурок має сильний емоційний вплив на учнів, на формування особистісного ставлення до побаченого. Ще однією перевагою відеоуроку є безпосередність зображення реальної дійсності, особлива манера спілкування, ненав'язливе подання інформації, барвистість,

наявність музичного фону. При зіткненні з подіями на екрані створюються умови, найбільш наближені до природних (природне мовне середовище – сукупність мовних і немовних умов, які відображають побут, історію, культуру і традиції носіїв мови у фактах цієї мови) [3, с. 220-221].

Відеоурок відіграє також важливу роль у розвитку в учнів умінь творчого непідготовленого діалогічного або монологічного мовлення. Стимулом для цього слугують завдання на активний перегляд відеоматеріалів, орієнтовані, насамперед, на розвиток умінь сприйняття і розуміння мови на слух.

Для того, щоб процес навчання іноземних мов за допомогою відеоуроку був ефективним, необхідне його систематичне та раціональне використання. Також слід визначити місце відеоуроків у системі навчання і частоту показу. У зарубіжній методичній літературі рекомендується використання відеоуроку (відеофрагменту, епізоду) один раз на тиждень або, щонайменше, один раз на два тижні. Тривалість заняття з використанням відеоуроку від 45 хвилин до 1 години. Перевага надається коротким за тривалістю відеоматеріалам: від 30 секунд до 5-10 хвилин, при цьому вважається, що 4-5 хвилин демонстрації відео можуть забезпечити напружену роботу групи протягом цілої години. Це обумовлено такою специфічною особливістю відеоматеріалів, як щільність і насиченість інформації. Через цю особливість доцільніше використовувати короткий уривок для інтенсивного вивчення, ніж більш тривалий відеоепізод [2, с. 62].

Успішне використання відео гарантовано практично на всіх етапах процесу навчання іноземної мови:

- а) презентації мовного матеріалу в реальному контексті;
- б) закріплення і тренування мовного матеріалу в різних ситуаціях спілкування;
- в) розвитку вмінь усно-мовного спілкування;
- г) навчання іншомовної культури і виявлення міжкультурних відмінностей [2, с. 63].

Найбільш ефективним використанням відеоуроку є етап активізації граматичного матеріалу, який відбувається в говорінні після перегляду відеоуроку (якщо він звичайно проводиться німецькою мовою). Це можуть бути коментування змісту відеоуроку, озвучування реплік, складання питань різних видів до змісту відеоуроку або для інтерв'ю з вчителем відеоуроку.

Навчання іноземних мов у сучасному світі має комунікативну спрямованість, тому відеоурок є унікальним засобом для навчання говорінню й іншомовного спілкування. Відеоурок дозволяє навчати іншомовного спілкування з урахуванням різних соціолінгвістичних факторів, представлених за допомогою візуальної інформації, які багато в чому визначають характер мовних висловлювань комунікантів, а саме: їх соціальний статус, характер взаємовідносин, просторово-часові умови спілкування та ін.

Для навчання діалогічного мовлення використовуються вправи на:

- відновлення діалогу, представленого у відеоепізодах, на основі окремих реплік, отриманих кожним учнем;
- відновлення пропущених реплік одного з персонажів;
- співвіднесення кожної з 8-10 реплік, отриманих учнями перед переглядом, з певним персонажем.

Вправи, призначені для навчання монологічного мовлення, включають:

- складання оповідання про те, що вже сталося до певного моменту відеосцен, який перерваний «стоп-кадром»; припущення про те, що станеться далі;

- відновлення пропущеної частини сюжету відеофрагменту (початок, кінець або кульмінаційна подія в середині епізоду);
- підготовка переказу сюжету від імені одного з персонажів [2, с. 68-70].

Відеоурок відповідає вимогам до сучасного уроку іноземної мови у школі. Використання відеоуроку стає стимулом до вивчення іноземної мови, він має сильний емоційний вплив на учнів. Коли учні розуміють іншомовну автентичну інформацію, у них підвищується прагнення до навчання та власна самооцінка. За допомогою відеоуроку активізуються усі чотири види комунікативної діяльності: аудіювання, говоріння, читання та письмо. Важлива роль відводиться вчителю, який задля досягнення цілей уроку повинен систематично та правильно його використовувати.

Аналіз наявних у мережі Інтернет відеоуроків дає нам підставу для їх класифікації:

1. За рівнем складності:
 - для початківців – рівень А1;
 - для тих, хто вже володіє базовим рівнем, – рівень А1-А2;
 - для тих, хто достатньо добре володіє німецькою мовою, – рівень В1-В2.
2. Відеоуроки в режимі онлайн – вебінари.

Вебінари влаштовуються у режимі онлайн-конференції. Особливістю цих відеоуроків є те, що запису в Інтернеті знайти не можливо, оскільки викладач особисто кожному реципієнту висилає на поштову адресу (або якимось іншим способом) точний час вебінару, який не записується. Зазвичай, перший такий відеоурок як пробний – безкоштовний.

3. За тривалістю курсу:
 - курс за 7 відеоуроків;
 - курс за 16 годин («Поліглот»);
 - курс за 31 урок.
4. За участю носіїв мови:
 - вчитель є носієм мови;
 - вчитель не є носієм мови;
5. За наявністю коментарів учителя:
 - відеоуроки з коментуванням;
 - без коментування.

Усі відеоуроки супроводжуються коментуванням викладача.

6. За наявності текстового супроводу:
 - з субтитрами;
 - без субтитрів.
7. За методом навчання:
 - техніка запам'ятовування слів, фраз, текстів;
 - техніка порівняння з англійською мовою;
 - техніка порівняння з рідною мовою;
 - відеоурок – поради експертів.
8. За метою навчання:
 - формування фонетичних навичок;
 - формування граматичних навичок;
 - формування лексичних навичок.

Проаналізуємо відеоуроки німецької мови «Відеокурс прискороного вивчення іноземних мов «Intellect». Його повна тривалість – 3 години 46 хвилин. Весь відеокурс поділений на 23 відеоурока, серед яких:

- 3 відеоурока присвячених вивченню алфавіту та відпрацюванню фонетики, правильної вимови німецьких звуків та буквосполучень;
- 19 відеоуроків присвячено вивченню граматики німецької мови;
- тема останнього відеоурока – синтаксис.

Таблиця аналізу відеоуроку німецької мови «Відеокурс прискороного вивчення іноземних мов «Intellect»»

№ відеоуроку	Тема	Мета	Прийоми, використані у відеоуроці	Клас, у якому вивчається або повторюється тема
1.	Алфавіт	Вивчити алфавіт німецької мови.	<ul style="list-style-type: none"> • Повторення вимови за вчителем; 	5
2.	Фонетика	Сформувати фонетичну компетенцію.	<ul style="list-style-type: none"> • Імітація звуків німецької мови; 	5-6
3.	Фонетика. Поєднання приголосних	Пояснити особливості буквосполучень: ch, dt, sch, tsch, chs, ph, ss; суфікса: -tion; подвоєних приголосних.	<ul style="list-style-type: none"> • Порівняння з рідною мовою. 	5-6
4.	Відмінки; означений та неозначений артикль	Пояснити використання та відсутність артиклів у німецькій мові.	У всіх граматичних відеоуроках викладач використовує такі прийоми:	5-7
5.	Іменник	Систематизувати знання про іменники чоловічого, жіночого та середнього роду за формою. Вивчити винятки.	1. Пояснення правил на основі рідної мови;	5-6
6.	Однина та множина іменників. Іменники, форма котрих співпадає з множиною	Сформувати знання про особливості формування множини німецьких іменників.	2. Наведення прикладів та їх переклад;	5
7.	Займенник. Відмінювання	Навчити відмінювати особові та присвійні	3. Неодноразове повторення структур прикладів на	5

	особових займенників та присвійного займенника <i>mein</i>	займеники.	німецькій мові.	
8.	Зворотний займенник, <i>sich</i> вказівний <i>dieser</i> , питальні - <i>wer</i> , <i>was</i> , <i>was für ein?</i> , <i>welcher</i> , заперечний - <i>kein</i>	Пояснити відмінювання займенників.		6-8
9.	Прикметник. Типи відмінювання прикметників та винятки	Сформувати уявлення про коротку та повну форму прикметників німецької мови, сформувати навички утворення та вживання різних типів прикметників.		5
10.	Числівник. Кількісні числівники	Пояснити особливості утворення: <ul style="list-style-type: none"> • кількісних числівників від 0 до 12; • від 13 до 19; • від 20 до 90; • від 21 до 99 за допомогою сполучника <i>und</i>; • числівників на позначення сотень та тисяч. 		5
11.	Порядкові числівники	Пояснити особливості утворення та відмінювання порядкових числівників.		6
12.	Прислівники <ul style="list-style-type: none"> • місця: <i>hier</i>, <i>dort</i>, <i>oben</i>, <i>unten</i>, <i>links</i>, <i>rechts</i>, <i>vorn</i>, <i>hinten</i>, <i>hin</i>, <i>her</i>, <i>zurück</i>; • часу: <i>oft</i>, <i>selten</i>, <i>früh</i>, <i>spät</i>, <i>dann</i>, <i>schon</i>, <i>einmal</i>, <i>bald</i>, <i>heute</i>, <i>morgens</i>, <i>abends</i>, 	Пояснити особливості утворення ступенів порівняння прислівників та окремі випадки.		7

	nachts; <ul style="list-style-type: none"> • причини та цілі: darum, deshalb, dazu; • образу дії: gern, gut, wenig, sehr, fast, zu, kaum. 		
13.	Дієслово. Відокремлювані префікси.	Пояснити особливості вживання дієслів з відокремлюваними префіксами.	6
14.	Дієслово. Невідокремлювані префікси. Сильні та слабкі дієслова, перехідні та неперехідні. Час Präsens. Дієслова sein, haben, werden.	Пояснити особливості вживання дієслів з відокремлюваними префіксами. Відмінювання дієслів у Präsens; відмінювання дієслова sein, haben, werden.	5
15.	Imperfect. Прислівник минулого часу.	Пояснити формування часу Imperfect у німецькій мові та особливості формування прислівників у минулому часі.	7
16.	Дієслова зі зворотнім займенником sich. Модальні дієслова: mögen, wollen, können, dürfen, müssen, sollen.	Показати місце зворотного займенника в німецькому простому реченні. Пояснити змінюваність форм модальних дієслів.	6-7
17.	Модальні дієслова в простому минулому часі. Наказова форма дієслова sein.	Пояснити та відрацювати відмінювання модальних дієслів.	7
18.	Прийменник. Групи прийменників.	Пояснити та вивчити групи прийменників, які потребують після себе таких відмінків:	6-8

		Dativ – mit, aus, nach, zu, bei, von, seit, außer; Akk. – durch, für, ohne, um, gegen, bis, wider; Gen. – während, wegen, statt, unweit, infolge, trotz.	
19.	Групи прийменників. Пояснити поєднання прийменників з означуванням артиклем. Сполучники: сурядні та підрядні, парні.	Вивчити прийменники подвійного керування: in, an, auf, vor, hinter, über, unter, neben, zwischen.	6-8
20-22.	Форми сильних дієслів.	Пояснити та вивчити форми найбільш вживаних сильних дієслів німецької мови.	6-9
23.	Синтаксис: іменний присудок, дієслівний присудок; розповідне та питальне просте речення.	Пояснити порядок слів у німецькому простому реченні та особливості заперечного речення з kein/nicht (особливості його перекладу).	5

Отже, з точки зору ефективності навчання та пояснення нової теми цей відеокурс можна використовувати як допоміжний матеріал на уроці на етапі пояснення матеріалу. На нашу думку, суттєвим недоліком є відсутність прямої відповіді, тобто зворотного зв'язку. Саме тому необхідно, щоб вчитель, використовуючи відеоурок на етапі пояснення тієї чи іншої теми, відразу міг, задаючи завдання, перевірити правильність сприйняття та розуміння інформації та розробити додаткові завдання. Викладач у кожному відеоуроці пояснює правило рідною мовою.

Висновки. Загалом відеокурс відповідає таким вимогам до відеоуроку іноземної мови, як:

- цілеспрямованість уроку: визначені теми до кожного відеоуроку, встановлена відповідність поставлених цілей типу уроку та його місцю в тематичному циклі відеоуроків;
- структурна цілісність і змістовність уроку: сам відеоурок і є в цьому випадку допоміжним засобом навчання;
- відповідність мовленнєвої поведінки вчителя меті, змісту та умовам навчання: оскільки цей відеокурс вивчення німецької мови є прискореним, то фонетика, якій у сучасній програмі середньої школі виділяють у середньому до 10 уроків, вивчається лише за 3 уроки; а граматику, якій навчають протягом усього навчального процесу, – лише 19 відеоуроків.

Відеокурси чудово підходять початківцям, оскільки викладач використовує при поясненні рідну мову.

Значним недоліком цього відео курсу є відсутність у ньому вправ – завдань. На уроці, метою якого є формування фонетичних навичок, повинні бути фонетичні вправи в слуханні та відтворенні, за допомогою яких відбуватиметься:

- адаптація артикуляційних рухів до режиму мови, яка вивчається;
- ознайомлення з особливостями інтонації, фразового наголосу та ритмікою;
- формування в учнів саме на свідомій основі сприйняття фонетичного матеріалу на слух.

Такі показники, як активність учнів на уроці, результативність та ефективність відеоуроку може оцінити лише вчитель саме на уроці німецької мови.

Отже, відеоурок не може замінити вчителя, він лише розширює його можливості у створенні оптимальних умов для кращого засвоєння іноземної мови. Тому можемо зробити висновок, що відеоурок в онлайн-режимі є найкращим з представлених, оскільки в ньому реалізується миттєва відповідність реципієнта. Він має змогу поставити питання та відразу отримати відповідь, викладач може перевірити завдання, які виконував учень, та зробити зауваження, щоб надалі не було помилок.

Отже, ми простежили тенденцію розвитку процесу введення відеоуроку в процес навчання у школі. Використання відеоуроків підвищує якість знань учнів. Використання відеоматеріалів на уроці не тільки допомагає вирішенню комунікативного завдання, але й підвищує мотивацію учнів у навчанні. Особливістю використання відеоуроків при організації процесу навчання німецької мови у школі є те, що яєльне місце на уроці поєєдає вчитель, який у будь-який момент має змогу зупинити, за потребою переглянути з учнями ще раз відеоурок.

Ефективність подачі інформації в сучасній методиці викладання іноземної мови залишається не до кінця вивченою. Прийоми та методи навчання іноземної мови постійної розвиваються та поповнюються. Вивчення цієї проблеми та методика впровадження відеоуроків у процес навчання в школі становить перспективу подальшого дослідження проблеми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гез Н.І. Методика навчання іноземних мов у середній школі / Н.І. Гез, М.В. Ляховицький. – М. : Вища школа, 1982. – С. 373.
2. Леонтєєва Т.П. Досвід і перспективи застосування відео в навчанні іноземних мов / Т.П. Леонтєєва // Нетрадиційні методи навчання іноземних мов у вузі: матеріали респ. конференції. – Мінськ, 1995. – С. 61-74.
3. Практичний курс методики викладання іноземних мов / Андреасян І.М. [та ін.]; під заг. ред. І.М. Андреасян. – Мінськ : ТеатраСистемс, 2009. – 288 с.

REFERENCES

1. Gez N.I. Metodyka navchannja inozemnyh mov u serednij shkoli / N.I. Gez, M.V. Ljahovyc'kyj. – M. : Vyshha shkola, 1982. – P. 373.
2. Leont'jeva T.P. Dosvid i perspektyvy zastosuvannja video v navchanni inozemnyh mov / T.P. Leont'jeva // Netradycijni metody navchannja inozemnyh mov u vuzi: materialy resp. konferencii'. – Mins'k, 1995. – P. 61-74.
3. Praktychnyj kurs metodyky vykladannja inozemnyh mov / Andreasjan I.M. [ta in.]; pid zag. red. I.M. Andreasjan. – Mins'k : TeatraSystems, 2009. – 288 p.